

ÁGHEGY

SKANDINÁVIAI MAGYAR IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Szerkeszti: Tar Károly

Takarónk hossza

Az Ághegy, jó másfél évtizede a Magyar Liget mellékleteként indult. És önzetlen közösségi munkával, némi erkölcsi támogatással, minden anyagi nélkül eddig közel hét ezer oldalon ízelít t, vagy, ha úgy tetszik, egyfajta összegezését adott mindannak, amit a Skandináviában évszázad óta megtelepedett magyar alkotók, anyanyelvükhöz, hagyományaikhoz, kultúrájukhoz való ragaszkodásukat bizonyítva, és hídszerpünknek megfelel en, a befogadó országok alkotásait közvetítve és tolmácsolva létrehoztak. Szerkeszt ként ezt vállaltam és teljesítettem. Tíz ó öt-öt számot magában foglaló - kötetünk kel bizonyítottam, amit az erdélyi el ttem járóktól tanultam és vallom ma is: ŐLehet, mert kell! Ő Megállapíthatjuk, hogy nincs a világon még egy olyan irodalmi és m vészeti folyó-

irat, amely anyagi támogatás nélkül évekig, kisebb zavarok ellenére is, m ködött volna. Mert egész munkánkat, beleértve a szervezést l a szerkesztésig, a tördelést l a korrekcióig, mindent önkéntes, a szó jó értelmében, hazafias munkával végeztünk. Könyvelésünk nincs, mert nem fizettünk és nem kaptunk honoráriumot, lapszámainkat ingyenesen letölthetik és terjeszthetik, a nyomdai költségekhez a rendeléskor hozzájárulva, nyomtatásban is kézhez kaphatják. Köteteink nyomtatásának költségeit ilyenformán Baráti Társaságunk tagjainak csekély hozzájárulásaiból, a Svédországi Magyarok Szövetsége tagjaként kapott némi részesedésb l és a kérésre készséggel válaszoló magyar m vel dést irányító miniszterek, alkalmi támogatásából álltuk. Bírjuk ezen kívül a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának és a Magyar Írószövetség erkölcsi támogatását is.

Folytatása a 2. oldalon

Folyóiratunk 50. számában minderről b vebben számoltam. Sikeres pályázatunk is példa nélküli itt Skandináviában. És mert szolgálatunk a tóba dobott k , gy r z hullámaihoz hasonlóan terjedt, ingyenes munkával sikerült megjelentetnünk eddig mintegy félszáz kötetet az Ághegy Könyvek sorozatban, Az északi országokban él magyar alkotókat m veinek megjelenését tettük könyvsorozatunkkal lehet vé, akiknek sem az anyaországi, sem a Kárpát-medencei támogatottak listáján nem jut hely. A hiedelem, miszerint a jóléti államokban él szóránymagarság m vel dését képes önmaga fenntartani hamis. Addig is, amíg átmegey a köztudatba, hogy az Európai Unió országaiban él magarság szóránnyai egyaránt, tehát egyenl jogokkal rendelkező részei nemzetünknek, és amíg kimondjuk, hogy az anyaországi, a Kárpát-medencei és Európában él magyarok egyformán fontosak a nemzetépítésben, a külföldi magyar megnevezés nem illik miránk, hanem a világ más részében tömbökben vagy szóránnyokban megtelepedettek jelöli, a skandináviai magyar alkotók, könyveik nyomtatását maguk fizetik, szerkesztését, nyomdai elkészítését a szerkesztő, mint eddig is, saját, némileg megrokkant erejéből vállalja. Megmaradásunk forrása mindig is kitartásunk függvénye volt. Nyolcvanadik életévén túl a lapszerkesztés, a terjesztés, a népszerűsítés, a munkatársakkal való alkotómunka, levelezés és sok más rengeteg aprómunka meghaladja egyetlen, szerkesztő erejét. Ha rövid a takaród, húzd össze magad ő figyelmeztet az öregek bölcsessége. Ezt megfogadva az Ághegy pedig visszatér családi lapunk keretébe és néhány oldalas mellékletként továbbra is a skandináviai magyar irodalmi és m vészeti alkotók közlési lehet ségeit kívánja ő nyilván valamivel szerényebb keretek között ő el segíteni. Kérem, közhasznú munkánkat eddig is nemes önzetlenséggel támogató munkatársainkat, erejükhez mérten támogassák folyóiratunkat.

Anyagiak híján az Ághegy sohasem volt a megszokott értelemben szerkesztő ség. Mindig több volt. Olyan baráti társaság, amelynek igazán hasznos tagjait magarságunk önzetlen szolgálatában összefogta, a kultúra terjesztéséért a mai napig egybe tartja a közös akarat. Kós Károly nyolcvan évvel ezelőtől megállapítása vezetett, miszerint a kisebbségi életnek a kultúra legfontosabb területe. ő Az érték mellém álltak. Voltak és bizonyára lesznek még számosan.

Nekik köszönöm el re is együttműködésünk irodalmi és m vészeti alkotásokban felmutatható gyümölcseit.

A szerkesztő

Az első oldalon az Ághegy ő skandináviai magyar irodalmi és m vészeti folyóirat ő antológiának is tekinthető ötven számát magában foglaló tíz kötet.

Pet Tünde versei

Reggeli vers

Egy varázsló járt álmomban,
köpenye fejem felett suhogott,
Csúfot zött, próbára tett,
Becsapott és kikacagott.
Most reggel van,
tompán visszhangzik fejem,
Kortyolom a kávét
és a b báj kulcsát keresem.

A bor változása

Gyere, kedvesem, koccints velem,
Nézd, hogy hálnak meg,
Ahogyan ránk néznek,
ahogyan érzik a nyugodt tüzet,
Birtokoljanak csak minket,
ez az ára,
ahányszor fürdenek a látványban
annyiszor hálnak meg.
Koccintsunk hát,
ha nem engednek minket lélegezni,
Tudjuk mi a borban is
egymás ízét élvezni.

Tar Károly

Dohogott fájdalom

Mottó:

Anyám sóhaja: Ő Fiam, nem értem én már ezt a világot! ő

Szüli városomban már nem ismer senki,
barátaim ő ha voltak ő már holtak,
vagy kimentek rendre - a temet be.
Miért keresném ket? Együtt leszünk
újra, ha majd engem is visznek.
Szüli városomban magamat már
alig találok, kortársaimról nem neveznek
új utcát, nem avatnak emléktáblát,
nevem idegenül cseng a hivatalban,
hiába koptatom a F tér kövét.
Nyomom sincs a tavalyi hóban,
bennem görnyed a keresztkérdés,
kinek kellettem, ha jó voltam,
s ha voltam valaki a sorban?
Nyugtalanul ég az ég, s reng a föld,
vándorol velem minden ember,
halk lépteim port sem vernek,
szavam s nevem nem ér e korban.
svédországi irigység, ha mardos
szememben szítál mézszel rengeteg,
elégé sohasem voltam harcos,
örömöm örök hamu fergeteg
vizárral viszem olcsó fapadon
taroltan dohos dadogó szavam,
nem ingem hittel szárad a fagyon,
emésztetlen eszméktől forraszam .

A szerkesztő munkatársai:

**Csiki Tibor, Kovács Ferenc, Maros Miklós,
Vály Sándor**

Tar Károly

A megnyugvás útján

Részlet a szerz **Voltam** pentelógiájának 4. , *Északi fényben* cím könyvéb l

Katalin napján érkeztem a dél-svédországi Lundba. A kés sz szomorúsága helyett, az évi plusz két fokos átlaghoz igazodva, a langyos biztonság tiszta leveg je vett körül. Fellélegezhettem. Búcsút mondhattam otthoni gondjaimnak. Naponta újult kedvvel ismerkedtem azzal a világgal, amelybe akarattal beleszóppentem. A nyugdíjazásom óta eltelt esztend k alatt szabadság érzetem kiteljesült. Csak magamnak tartottam elszámolással. Napi id beosztásom nekem azel tt sem okozott különösebb gondot, hiszen Apáczai figyelmeztetése, miszerint šparkodnunk kell az id t hasznosan eltölteni, a miatyánkot gondolkodás nélkül mormoló hív k imájánál jobban belém rögz dött. Megszoktam, hogy lelkiismeretemet senkire sem bízhatom, magamnak kell elszámolnom életem minden percének értelmével. A felel sséggel vállalt élet nyugodtságát örököltem szüleimt l, és a magam fecskéfészek-épít igyekezetével építgettem meggy z désem: magam vagyok életem, sorsom, világom, boldogságom legf bb alakítója. Minden hibámért, minden melléfogásomért szenvedés a jutalmam. Magam büntetem magam, mert senki sem ismerhet engem jobban, mint saját magam. A jó és a rossz keveréke vagyok, mint minden ember. Két örökké vitatkozó és viaskodó részem, két negyedrészem csupán. Mert társ, vagy feleség nélkül félemberek vagyunk, csak negyedrészen jók, jóra törekv k, valóban emberségesek. Úgy éreztem, ez a felismerés az a fix pont, amelyr l, ha kell kimozdítható az örökös javulás ösvényein az én világom is. Ez a bizonyosság lehetett az alapja nyugodtságomnak, amikor hatszáz éves kolozsvári gyökereimt l távolodva, unokám nevelésére Svédországba indultam. Búval bélelt hetykeséggemmel az egyszer ember kényszeredett örömet utánoztam, amikor munkában fáradt napja után markába köpve, az újjászületés ígér jó alvásra készüldik. Nekifeszülésemben a šLássuk, mire megyünk egymással, mi ketten?!ö kurjantással kezd dött. Két nekikeredett negyedem, talpig felemás érzésekkel vívódva, a szigorú magányosság hétköznapi öltözetében állt a sokadik próba el tt. Tudtam, hogy kiszolgáltatta az kíváncsi idegeneknek, és azoknak is, akik torzult hallomásokból, kiszínezett pletykákból alkotott el ítéleteikkel fogadják a jövevényeket, az eddigieknél kiszámíthatatlanul más küzdelmek várnak reám. Megvallom, a kezdeti id szakban úgy tettem, mint, akit egyáltalán nem foglalkoztat az, hogy miként fogadnak ebben az országban. Az itt megtelepedett magyaroktól sem vártam sok jót, talán csak annyit, hogy valamennyire elismernek, megbecsülnek írástudásomért.

Benjamin unokám, akit fiamra emlékezve Zsoltnak is kereszteltek svéd apja családjának protestáns szokásai szerint, másfél esztend s volt akkor, amikor családegyésítés címén lányomhoz költöztem. B röndnyi, éppen csak a legszükségesebb holmikkal érkeztem. Donát-

negyedi, évek szorgos munkájával berendezett lakásom, tekintélyes könyvtáram, felszerelt garázsom és családi sírhelyem maradt Kolozsváron. Vagyontalan-nak mondhattam volna magam, ha nem számítom rengeteg ismer söm, számos barátom és számolatlan ellenségem, akiket büszkeségem nem engedte számom tartani, mert a velem szembeni ellenérzésüket nyíltan alig, inkább csak a hátam mögött vállalták. Valamiféle dac munkált bennem öt álló esztend n át a rendszerváltáskor nyílt sisakkal meghirdetett lelkiismeretvizsgálatra való felhívásom kifordított fogadtatása miatt. A sunyik nem képesek magukba nézni, hiányzik bellük a gyónás bátorsága. Az el relátott változásra csak annyiban készültek fel, hogy az esetleges felel sségre vonáskor elsápadtan feletteseikre mutogassanak, egészen a legf bb vezet ig, akit feleségest l golyózáporba állítva magukat felmenthet nek gondolták és minden elkövettek, hogy embertelenségük b ne alól felmentsék maguk. Igyekeztek elhítni a világgal: mindenkinek egyforma adag vaj van a fején, ne bolygassuk, majdcsak elolvad magától! Nem tudtam, hogy az ilyenek lelkiismeretlenül, elveiket, ha voltak ideig-órákig, akár a köpenyegüket váltogatták, ugrásra készen arra vártak, miként simulhatnak az új hatalom szolgálatába és léphetnek a változás h seinek uszályában a maguk alkotta dicsfénybe. A mindenáron karrierre vágyók klikkekbe húzódv a kivárással mellett döntöttek, de ha valamelyik köz-elállójukat túlbuzgó fullajtárkofással, emberélet veszélyeztet árulkodással, ügybuzgó feljelentésekkel és a folyamatos besúgás b nével vádolták, bolhacsípsésre beidegz dött indulattal, hazug rágalommal odacsapva, elhallgattatták az igazságot kutató kellemetlenked ket. A rendszerváltozás utáni hetekben és hónapokban megjelent lapszámokban számos írás bizonyítja a kisemberek elszámolást óhajtó igyekezetét és elhallgattatásuk mikéntjét is. Napvilágra kerültek ismert nagyjaink, íróink, közembereink versben, prózában, díszemlévényekr l elhangzott szavakban elkövetett hozsannái és h ségnyilatkozatai is. Hallgattak k is, példamutatásuk elmaradt, lelkiismeretvizsgálatuk magánügyüké silányult.

A bukaresti magyar napilap akkori ötös fogatú vezető i lelkiismeretvizsgálatról való félelmükben - kett -jüket, próbált jó barátomnak tudtam - a szocialista érásban megszokott elhallgattatás módszereit is bevetve, rágalommal válaszoltak, vagy megenged - en viszonyultak a beszerzett rágalmozók nyilvánvaló ferdítéseihez és hazugságaihoz. Három évtizedes szakmai tapasztalataim birtokában, teherbírásonnak meg sem kottyant volna ez az árulás. De amikor kolozsvári barátaim, egykori kollegáim, jó ismer seim szótlanul hagyták becsmérlesem, elkeseredtem. Nem vártam, hogy írásban foglalt véleményükkel álljanak mellém, de jól esett volna, ha megbeszélük velem lelkiismeretvizsgálatról szóló javaslatomat. Kerültek, mint a rühös kutyát. És én sem igyekeztem velük találkozni. Az ezután következő öt esztend alatt lefoglalt az Erdélyi Kiskönyvtár könyvsorozat és az Erdélyi Szépmíves Céh lábra állításának aprómunkája, és mindenekfelett, feleségem egy nyáron át tartó budapesti haláltusája. Végül elbúcsúztam mindenkit l, akit l el kellett búcsúznom, és azzal a gondolattal

ültem repül re, hogy új életet kezdek a kilencvenes évek elején tett utazásaim alkalmával békés, nyugodt vidéknek tapasztalt Skandináviában.

Este bálba vitt a lányom. A helyi magyar egyesület hagyományos Katalin bálját a kisváros népf iskolájának egyik, a város központjához közeli termében tartották. Ujságírói feladatomként beidegz dött szokásom szerint, néhány pillantással felmértem a űterepet. Lehetek vagy kétszázan a tornaterem hosszúságú helyiségben. A félszuterin terem ablakai alatti fal hosszában sorakozó asztalok mellett id sebbek ültek és poharazgattak családias hangulatban. Bernádékkal, lányom kolozsvári ismer seivel kezdtem az ismerkedést. Sorban, megnyer mosollyal, érdekl d tekintettel fogadtak mások is. Annyit tudtak rólam, hogy a Zsuzsa apja vagyok, aki családegyesítés címén befogadott Svédország. Az tánc-tér szélén álló egyik asztalnál telepedtünk le, lányomat mindjárt felkérte valaki táncolni. Másvalaki borral kínált. Legeltettem a szemem, próbáltam kitalálni milyen társaságba jutottam. Lemezjátszóról vagy magnetofonról szolt az erdélyihez hasonló kisvárosi táncmuzsika, amit l a báli hangulat sehogy sem akart kialakulni. Meglepett, ahogyan lányom, amolyan foghegyr l, kurtán visszautasított egy ismeretlen fiatalembert, mert elment a kedve a táncról. Nyegleséggel határos határozottsága tetszett is meg nem is. T lünk távol töltött évei önállóságra szoktatták, meg kellett küzdenie a bevándorlók sorsában általánosnak mondható megaláztatással. Egyetemi hallgatóként érkezett, de nem fogadták el érettségi bizonyítványát sem. Azt hiszem három év megfeszített tanulással sikerült visszakerülnie arra a szintre, amit otthon elért, f iskolai tanulmányait folytatva szerzett az akkoriban még csak az Egyesült Államokban és Svédországban ismert foghigiénikus képesítést. Örvendtem a maga erejéb l szerzett valakiséghez szükséges önbizalmának, feln tté válását csodáltam, de féltettem is az elbizakodottságtól. Férje, tipikusan svéd, sz ke és hosszúkás ember, a lányom biztatására végzet képz m vészeti f iskolát, majd a malm i egyetemen tanult grafikát és szobrászatot. Svédországba érkezésem után, még sokáig újságkihordóként dolgozott. Gyenge fizikai ellenálló képessége miatt, a hajnali munka, különösen télen nagy meger lletéssel végezte. Házasságukban a lányom akarata volt a mérvadó. Jó lett volna, ha vejem velünk tart a bálba, de nem tehetette éjszakai munkája miatt. Vejem egy apró, tengerparti halászfaluból származott. Tizenhét éves kora óta önálló életre kényszerült. Számunkra nehezen érthet módon, a szüleivel való kapcsolata havonként csupán egy-egy kávézásnyi id re kapott meghívásra korlátozódott. A sölvesborgi bevándorlási hivatal tisztvisel jeként ismerkedett meg lányommal. Jártam ennek a kicsi helység városházán, amelynek folyosóját vejem még m kedvel ként, nagy felületekre szabott, élénk szín falfestményeivel díszíthette. Els svédországi látogatásunk idején, még 1991-ben történt, hogy valamiért összeszólalkoztak lányommal. Levélben kért bocsánatot t lünk és bevallotta, nem volt alkalma megismerni a családi élet melegét, innen id nként furcsa viselkedése. Azóta számos alkalommal tapasztalnom kellett az északi emberek kimértségét, a balkániakhoz mérten egyféle ridegségét. A kisvárosi civilizáltságot mutató településeken, amelyeket semmiképpen sem nevezhetek falvaknak, köszönnek egymás-

nak az emberek, köszönnek az idegeneknek is, de távol áll t lük a nálunk szokásos, rögtön szíves, befogadó, mindenben segít vendéglátás gyakorlata. Ösztönszer - en arra figyeltem mi az, amit a svédekt l tanulhatunk, és mely sajátosságainkról nem szabad lemondanunk, akaratlan beolvadásunk folyamatában. Hagyományaink meg rzésében gondoltam magamat hasznossá tenni a szórványokban él magyarok között, a szövetségbe tömörült különféle magyar egyesületekben. Hagyományaink éltetése rajtunk múlik. Ezt tapasztaltam azon a nehezen induló lundi Katalin bálon is.

Éjfél felé érkezett Erzsébet. Mondták, hogy kutatóvegyész, munkája egy ideje Hollandiához köti, ezért le kellett mondania a lundi magyar egyesület vezetésér l. Erzsébet mikrofont ragadott, néhány vidám mondattal teremtett báli hangulatot. Nemsokára megbolydult a terem, kés bb a táncos űvonatozásbaö engem is bevettek. Táncoltam. Nem éppen viháncoló örömmel, hiszen egy esztend s töprengésem után, némi kételkedés munkált még bennem svédországi megtelepedésem döntésének helyessége felöl. De éltetett a remény, hogy, akár ott-hon, itt is szolgálhatom valamiképpen azt a kisközösséget, amelyhez jó lesz tartoznom.

Rövid id alatt egyházi nyilvántartásba kerültem. 1526-tól 2000-ig az evangélikus egyház Svédországban államegyház volt.1995-ben még az egyház tevékenységi körébe tartozott a lakosság nyilvántartása. Az ezredfordulóig az evangélikus családban születettek hivatalból az evangélikus egyházba tartoztak. A svédek most is a keresztény értékek szerint élnek, de a lakosság ötvennyolcvan százaléka nem gyakorolja vallását, istentiszteletre csupán két százalékuuk jár, az iskolai vallásoktatáson nem egy, hanem a nagy világvallások mindenikér l - az iszlámról is - tanulnak. Újabb adatok szerint az itt 230 helységben él kb. hetvenezer magyarból mindössze 5400 személyt tartanak nyilván a magyar egyházi közösségek, a 12-15 alakult gyülekezetben istentiszteletekre összesen alig fél ezren, havonta egyszer járnak, saját templomuk nincsen.

A bevándorlók szociális ügyeit minden városban külön iroda intézi. Meglepetésemre hivatalból rendel tolmácsolom az a n volt, akinek a hangját a Kossuth Rádióban elhangzott tudósításaiból már ismertem. Amikor bemutatókozott, szoltam, hogy ismer sömként üdvözlöm. A kérd ív, amit ki kellett töltenünk terjedelmes volt, de nem okozott gondot. A gondozómként kijelölt tisztvisel l n ráér s beszélgetésünk b l lesz rt adatokkal s r n teleírta. Ilyen körületekint aprólékosságot tapasztaltam, akkor is, amikor a bevándorlók igényeit felmér kérd ív került a kezembe. Akaratlanul is eszembe jutott mindaz, amit a szocialista és a kommunista társadalom álomszer meghatározásaként tanultunk a középiskolában. űMindenkinek munkája és majd valamikor szükséglete szerintö. A bevándorlók szükségleteinek egyénre szabott hosszú listáján például havonta három szappant írtak el a fémiparban dolgozóknak. És az értelmiségiek járandóságai között, magától értet d en, szerepelt egy-egy színház- és operajegy is. Önkéntelenül felsóhajtottam. Ha ezt láthatták volna az én kommunista vallású szüleim? Milyen nagyot néztek volna a jóléti állam csodás furcsa-

ságain, hiszen ehhez a mesés életszínvonalhoz, nem kibékíthetetlen osztályharcban és az embertelen proletárdiktatúrán át vezetett itt az út, hanem egy olyan leegyszerűsített királyságban, ahol minden polgár tegez viszonyban lehet magával a királlyal is.

Öt esztendővel azelőtt, lányom látogatására érkezünk Svédországba, és másfél hónapot töltöttünk Sölvesborgban, ebben a dél-svédországi patyolat tiszta és barátságos kisvárosban. Ugyanennyi csodálkozni jó időt töltöttünk barátaink vendégeként, a szigeteken is egységes várossá kovácsolt, patinás, mindenben élhető kert-fővárosában, Stockholmban. Akkor inkább csak az utak kifogástalansága, a rend és a tisztaság, a békességes emberi kapcsolatok, a mindent bearanyozó nyugodtság, a kiegyenlített gazdagság volt szembenem. Nem láttam koldust (ma már ellepték az országot a koldulást mesterségként, nemcsak cigány, hanem román atyafiak), nem találkoztam a nálunk már a ruházattal felismerhető szegény emberekkel. Vallom ma is, hogy akkor nem a felületes, a hirtelen lelkesedés íratott velem riportot Svédország dicsérete címmel. Megjelent az Erdélyi Naplóban, majd a Magyar dolgok című kötetben, és svédül is a dél-svédországi napilapban. Ma már árnyaltabb képet festhetek az itteni évszázados jólétről, a rendezettségben és kiszámítható biztonságban kissé elpuhult svédokról. És arról a mindenütt észrevehető igyekezetről, hogy az újra és újra megújított versenykörülményekben lendületesebbé kívánják tenni minden részében a svéd társadalmat.

A társadalombiztosító hivatalban otthoni nyugdíjmról beszélgettünk tolmácsom segítségével. A szigorúan is anyáskodó tisztviselő gyors fejszámolás után intett, hogy szóra sem érdemes. Koronában átszámolva, a legszerényebb svéd nyugdíj tizedére sem értékelték közel félévszázados otthoni munkám után kapott juttatásom. Rendszeresen találkoznom kellett mindenben készséges gyámolító felügyelőmmel. Olykor a lányom tolmácsolt és a svéd nyelvtanfolyamon apránként szerzett tudásomat próbálgatva fokozatosan egyre többet értettem a bevándorlóként reám váruló jogaimból és kötelességeimből. Legjobb tennivalóm a nyelvtanfolyamon való részvétel volt. Naponta huszonhat koronát kaptam azért, hogy tizenvalahány társammal együtt svédül tanultam. U-alakban elhelyezett keskeny asztalok mellett ültünk. Nagydarab afrikai fekete fiú ült mellettem, aki mindenre szívesen és vigyorogva OK-zott. Jobb oldalamon középkorú iráni ember. Bölcsen hallgatott. Mellette egy nehéz felfogású bunyevác tanító. Velem szemben két rendkívül okos orosz lány, gondosan kozmetikált szépségek, és egy fiúszkinézettel budapesti fiatalasszony, aki munkavállaló férje révén került Svédországba. Egy magas és izmos szerb fiú ült az asztal végén. Nem fért a bőrébe. Sajátos angolságával mindegyre belekotyogott tanárunk magyarzatába, neveletlen kisiskolásokhoz hasonlóan nyüzsgött, időnként magyarzat nélkül kiment és visszatért az osztályterembe. A tanár türelme kifogyhatatlan volt. De a fiatal ember napról-napra egyre izgágább. Az egyik orosz szépség nem bírta minél síthetetlen viselkedését, or-

szul figyelmeztette. Szópárbaikat nehezen szenvedtük. Mindnyájan a lány védelmére keltünk. Bábeli hangzavar keletkezett. Első világháborús dallal terceltem magamban a csetepatéhoz: Ő megállj, megállj, kutya Szerbia! Ő Végül közmegeledésünkre a tanár kiutasította az izgága fiatalembert a teremből. A beiskolázást végző hivatallal is meggyalult a baja. Hallottunk, hogy néhány nap múlva visszatért szülőföldjére. Sajnálnivaló volt. Valószínűleg, a polgárháborújukban elhaltalmasodott, sokakat megfertőzött gyöngyölgőbetegsége tette összeférhetetlen természetvé.

Mi magyarok, már a sorban kötelező hangos olvasmánygyakorlatkor bizonyítottuk el nyunket a többiekkel szemben, mert nekünk nem okozott nehézséget az a, az ő, és az ü kiejtése. Három hónap elteltével sikeresen vizsgáztunk és az orosz lányokkal együtt átkerültünk a haladók csoportjába. Apró kínai mellett ülhettem. Bőre, mint a kínai porcelán, huszonvalahány évesnek gondoltam, mint kiderült közel járt az ötvenhez. Kedves volt, unalmas óráinkon a kínai nyelvről kíváncsiskodtam. Leírta a nevem:

Egy idősebb svéd úriember kitartottja volt, angolul kiválóan beszélt. Találkoztam vele véletlenül a városi buszon is, éppen csak bólintott. Kedvességét irántam csak az osztályteremben gyakorolta. A fekete fiú is átkerült a haladók csoportjába, hiszen angolul folyékonyan beszélt. Középkorú, svéd-szerb tanárunk kedvelte, mert a beiktatott ismerkedési foglalkozásokkor, amit a kávézásra és kellemes együttlétre alkalmas iskolai társalgóban tartottunk, afrikai páros dobjával felvillanyozta a többnyire szeppent és magába forduló egyedekből alakult, különféle nemzetiségű nyelvtanfolyamosokat. A dobos biztatására nekem is sikerült valamennyire élvezetes rongyozó ritmust kicsalogatni, a fehér-fekete színű, bőja formájú dobokból. Ezt nem várták tőlem, a csoport legidősebb tagjától. Szívesen megmártóztam rokonszenvükben, de amikor csoportvezetőnek választottak, átadtam ezt a tanári karral való kapcsolattartással járó feladatot a huszonéves Verának, aki nálam könnyebben rakosgatta egymásmellé naponta gyarapodó svéd szavainkat. Fergeteges ütemben haladtunk, naponta - fejcsóválva számoltam ó 150-170 új svéd szót jegyeztem fel szöszedembe. Csoportunk minden tagja habzsolta a svéd nyelvet. Nem titkolt céljuk a sikeres másodfokú nyelvvizsga, amely munkavállalásuk elengedhetetlen feltétele volt. Nyugdíjasként nekem erre nem volt gondom. Ezért félbehagyhattam a mindennapos intenzív tanfolyamot, hogy unokámra felügyelve tegyem magam hasznossá. Az intenzív tanfolyamról átraktak a heti kétszer két órás tanfolyamra, ahol egy idősebb tanár ráérő ütemben foglalkozott velünk. Dolgozatokat íratott velünk, amit rendre felolvastunk és megvitattunk. Tetszett neki, hogy kevés szóval is sikerült kisebb karcokat alkotnom és felolvasnom, amelyeket a svéd iskolai oktatásban unalomig, de többnyire oktalanul hangoztatott Ő Játtebraló (Nagyon jó!) agyondicsér kifejezéssel honoráltak.

De akkoriban, ennél nagyobb büszkeséggel töltött el, hogy unokámat szólásra bírtam. Egy egész héten át az ablakba állítva, az elttünk menetrendszer pontossággal elhaladó autóbuszra mutatva serkentetem:

- Mondjad szépen: busz! Látod, az ott a busz! Mondjad: busz!

Nem autóbuszt mondtam. Azért csak šbuszö-t, mert azt gondoltam, könnyebben elbánik ezzel az egy szótaggal. Egész héten makacsul hallgatott, miközben folyt bellem a szó. Mintha csak magamnak beszéltem volna. Anyám mesélte, hogy kés nér gyermekként, négy éves koromban szólaltam meg elször. Nem anyanyelvemen, hanem románul, mert egy román öregasszony vigyázott reám. Nagyapaként hittem, unokám reám hasonlít.

- Értelmesen hallgat - meséltem a lányomnak. ó Majd, ha összegyjtí a t lünk hallottakat, megszólal és ömlik bel le a szó!

A buszokra várva, egyszer elrobogott ablakunk alatt egy teherautó. Hangsúlytalanul nyugtáztam:

- Látod ez egy teherautó. Mögötte jön, látod? Ott jön a busz! Mondjad szépen: busz!

Hiába ismételtam számolatlanul: busz, busz, busz!

Benjámín összeszorított szájjal sajnálkozva nézett reám. Nyilván gyengeelméj nek nézett. Örömmel konstatáltam, hogy makacsságomat is egy az egyben örökölte.

Eltelt néhány nap. Továbbra is teletömtem a fejt a busz szóval. Aztán valahonnan hirtelen felbukkant az úton egy teherautó. Nem érdekelt.

De Benjámín vidáman rikkantotta: - Teherautóóóó!

Ez volt az els szava. Nagyapai büszkeségem máig emlékezetes forrása, amit mindig kedvvel mesélek, és szívesen színesítek, annak ellenére, hogy tanítóskodásom cs djét is mutatja. Nem tudom miként került önkéntelenül a számra a jó édesanyját sem kímél csodálkozásom. Így dicsértem merszét, hogy az egy szótagos busz helyett az összetett szóval nyílt meg beszél kéje. Két évtizede hasznosítom unokáim heti magyar óráin az akkor gy jtött tapasztalatot: a tanítónak nem szabad lebecsülnie tanítványa képességeit. Ma is a legnehezebb feladatok megoldására biztatom ket.

Gaál Zoltán versei

Álmélység
látszatmagasság
törpéb l óriást hazudtunk
Csalóka fényt l elvakulva
hibbant eszmények rabjaivá lettünk
Nap nap után
faltuk a hulla-húst
mint a dögkesely

Szárnyas szavak magasba visznek
szavak hinárja mélybe húz
Jól válogasd meg szavaid

Megszületünk
és máris indul a halálmenet
Boldog lehet
aki életén úgy verg dik át
hogy teste ép
s tudata nem sötét
mikor a sorból
természetes halállal
kid l

Háborúink
univerzális mércével mérve
tyúkperek
Uralkodóink pityipalkók
M vünk
mely büszkeséggel tölt el minket
semmiség
Vagyunk szegénységi bizonyítvány
Emberkénk nagyra tör
Er sen túlbecsülve önmagát
izeg-mozog
helyezkedik
Hogy számítását megtalálja
csal is kicsit
Ha kell
ármánykodik

A nyomorultak felláznak
megdöntik a fennálló rendet
aztán felbukkan egy pasas
és lefölozi a sikert
Kapzsi társak segédletével
újszerű nyomoruságot teremt

Az érdekharc a történelem motorja
Csak nekünk földlakóknak lényeges
Kozmikus jelent sége nincs

(2016, május)

Neufeld Róbert

A próféta szakállára! Nem te vagy az Svinkó?

Itt ülök nyugiban a Svenssonék éléskamrájában, úgy este fél hét felé, amikor a háziak már befejezték az estebédet. A család már elhelyezkedett a kedvenc IKEA-kereveten, a kávéstermosz ott áll az asztalon, a ház ura unottan böngészi a TV-m sort, miközben kedves neje a macskát simogatja nagy élvezettel. Szóval Svenssonéknál minden rendben és ezt önök is tudják jól, nemcsak én aki már régen figyelemket az egérlukából itt a sarokban. És ilyenkor, amikor az est békéje honol a macska is sem gondol az egérvadászatra. És akkor mi ketten, én és a barátom Gamal a respektált nagyegér, besurranunk az éléskamrába egy kicsit szétnézni a jobbnál jobb falatok között. És hát az ott látottak ritkán okoznak csalódást. Svenssonéknál a spájzban mindig rend van. Vannak polcok ahol csak sajtok vannak, vannak polcok ahol csak felvágottak és kolbászok, és vannak polcok lekvárnak, lisztnek, kenyérnek, cukornak. És így tovább. Még az ecetnek és az étolajnak is külön polca van. Mít szólnak önök ehhez? Rend a lelke mindennek. Nemde bár?

Nekem mindig szerencsém volt, mert én mindig Svenssonéknál laktam. És amikor ideköltöztek, én is velük jöttem. Egy darabig nem volt valami jó dolgom. A régi lakóhelyem szekrénye itt maradt egy pár hónapig és abba beférni lehetetlen volt. Akkor nekem csak a kukaledobó maradt. Már amikor a fedelét nyitva találtam. És hát ott sok idegen egér és patkányfélével kellett megosztanom a penetráns szagú aligehetkosztot. Aztán a régi lakóhelyem szekrényt kidobták és a sok jó csemegét, az ebédek és vacsorák ízletes maradványait, na meg az újonnan vásárolt finomságokat, ide, ebbe az áldott spájzba tették be. Visszaállt a rend, ezért a patinás régi, baráti kapcsolat én és Svenssonék között mindmáig töretlenül fennáll.

Csak egy problémánk van nekünk, tehát nekem és szívbeli jó barátomnak Gamalnak, ennek a kintin, önzetlen mezei egérnek, aki megunt a kintin szélén a gyökereket mezei lehelőlott tobozokat rágcstalni, és beköltözött a városba. Itt találtunk aztán egymásra pár hónappal ezelőtt a lefolyó egyik vastagabb könyökcsovében, és azóta is elválaszthatatlan barátok vagyunk. Szóval van egy közös problémánk, mégpedig ezek az új, megszerzett és hívatlanul ideszármazott idegenek. Ezek a senkiháziak, akik azt hiszik, hogy az egész spájz az övék. Egész egérségem háborog, amikor látom, hogy egy-egy ilyen jöttment csak úgy bejön az én sajátfogilag kivájt, tágas egérlukamon, ami nekem mellesleg két fogamba került mire elkészült, és nekiesik az ementáli sajtnak amit én magamnak és Gamalnak tettem félre. Hát hallottak már ilyet? És most nehogy azt higgyék, hogy az irigység beszél belém. Dehogya is! Nem sajnálom én a falatot, nekem csak az nem tetszik, ahogy viselkednek. Mi, a régiek, mi akik szépen beilleszkedtünk, mi akik már a háziak nyelvén is tudunk beszélni, mi tudjuk mi az illem. Na, de ezek!?

Például tegnap. Gamal és én itt ülünk a második polcon, éppen egy kolbászvéget rágcstalunk és vitatjuk ezt a hülyeséget amit ez a farkász csinált, amikor szentségér, a Pápáról állított kigúnnyarjzokat. Nos éppen akkor surran be a Markó, ez a félszemegér a szemétdombról, ez a senki, aki még köszönni sem tud. Besurran és ráveti magát egy darab elsőrangú, csak egy icipicikét penészes májmaradékra. Egy-kettő-három és máris félig belerágtam magát. Csámcsog, a farkát csóválja, nem tör dik senkivel és semmivel. Aztán jóllakva nagyot böfönt, beletörli a pofáját a polc szélébe és már menne is. Felháborító! Rákiabáltam. Hé, te Markó! Hát még el se köszönsz? Meg se fordul, csak mászik lefelé és eltűnik az én egérlukamon keresztül. Hát

nem szégyelli magát? Miért nem tud ez magának lukat rágni? Ez a luk az enyém! Tágas, a sarkokat szépen lekerekítettem benne, a falai simák. Oda nem ragad egy csomó ételmaradék. Oda nem csálnak macskát a szagok. Nem ám! És most az ilyen Markófélék flangálnak át rajta, mintha az övéké lenne az egész. Borzalmas!

Nem is tudom mit csináljak. Panaszodjak? De hol? Svenssonéknál? Vagy a szomszéd lefolyóban a sánta Svinkónál, annál a ronda, szürke egérnél aki ott tanyázik? Ugyan. Kár a szufláért. A múltkor már megpróbáltam. Tudják mit mondott? Hogy legyen hálás amiért olyan jó sorom van Svenssonéknál. Hogy tulajdonképpen nem a saját sajtomat és kolbászomat eszem, hanem a Svenssonékét. Tehát ne legyen olyan kényes. Hát ilyet kell halljon a jól beilleszkedett egér jöttment hasonlít. Akit jólesne egy kis lojalitás. Egy egyszerű köszönöm. Hát mondhatom, ez a Svinkó is egy primitív senki, és ezt gondolom önök is úgy vélik. Ha valaki, akkor pont önök azok akik megértik, hogy mit akarok ezzel mondani. Ezt tudom. Na mindegy. Egy szegény fajegérnek sokat kell kiállnia, hát majd ezt is kiállom valahogy. Csak azok a mocsári egerek ne jönnének. Mert mióta a lápot lecsapolták, azok is ide jönnek. Egyre másra. Nos hát azokat végképp nem bírom, mert azok még a jó szót sem értik, csak követelnek és kijátszanak mindenkit. Tudják hol lehet belőgni, hol lehet lopni, hol lehet elvenni azt amit más nagy nehezen megszerzett. Beleértve a szebbik nemet, akinél aztán úgy teszik a szépet mint senki más. Igen. Teszik a szépet, és abból aztán nagy szerelem is lehet, na meg egy csomó új éhenkórász egér, akiknek a pofáját aztán tömni kell. Néha már az idegeimre megy a dolog.

Juj, várjanak csak egy kicsit! Éppen most látom, hogy az egyik ilyen mocsárfutó farol be a lukon. Igen, ez Svinkó, a sánta Casanova. Hogy ennek hány viszonya van!? Nem is értem. Sánta de úgy meghágja akármelyik stényt mint egy valóságos csődör. Most már itt van bent, itt mellettem túrja be magát egy tegnapi cipóba. Hát igen. Reggel egy csomó parizert vágott be, és hát most kell rá egy kis kenyér. Persze. Csámcsog mint egy krokodil. De ni-ni! Most jön be az egyik szeretje. Biztos keresi. Na ez jó lesz, mert a Svinkónak csak a hátsó fertálya látszik ki a cipóból. Azt talán meg sem ismeri a szépség. Háí háí háí! Ebből jó buli lehet! Már mászik is felfelé a gyönyörűség. Pont itt fog elmászni mellettem. Háí háí háí! Alig tudom a röhögést visszatartani!

De mi ez? Te jó isten, mi történik? Valaki átölel hátulról! Valaki a nedves orrával a fülembé turkál és szuszog mint egy viziló! Segítség! Gamal! Mi történik?

- A próféta szakállára! Nem te vagy az Svinkó? Ezt sikoltja a fülembé a nyavalyás.

- Dehogya vagyok Svinkó! Menj a fenébe te szörnyeteg!

Ettől aztán végképp felforrított bennem a szattyán. Leráztam magamról azt az szuper erotikus stényt és kirohantam a spájzból. Még Gamaltól sem búcsúztam el. Behúzódtam aztán az odúmba és megpróbáltam lepucolni magamat. Borzasztó, hogy egy rendes, szolid egeret így molesztálnak. Nem? Hát hová jutottunk? És mi lesz még ebből? Én azt mondom, ki az erdőbe velük, vagy vissza a mocsárba! Ezt akarom én is meg Gamal is. Igen! Ezt akarjuk!

Csak ne lennének ugyanaz a fajta mint mi magunk. Ugyanaz a szín, ugyanaz a forma, ugyanaz a pofa, ugyanaz a fark, ugyanazok a gének. Ha nem így lenne, még tudnék is talán tenni valamit az ügyben. De így? A saját fajtám ellen? Nem, azt nem. Legjobb lesz ha hagyom ket a francba. Tűlem maradhatnak, csak engem hagyjanak békén engem és Gamalt, meg a jobb falatokat a spájzban. Igen. Mert végül is mi voltunk itt elbűbéselt, nem igaz? Na, látják.

Gregersen Hugó emlékére

Norvég építész Budapesten

Sokat tudunk Gudbrand Gregersen-ről, aki a 19. század közepén érkezett Norvégiából Magyarországra.

Gudbrand Gregersen óriási fantáziával, akaraterevel rendelkezett, sok vállalkozása volt és 1913-ban volt Budapest egyik leggazdagabb adófizető polgára. Sok tevékenysége között jelentős, hogy a magyarok oldalán vett részt az 1848-49-es forradalomban.

Utódjai családi találkozóin vettek részt Norvégiában.

Talán nem ismerik Norvégiában az egyik unokát, Gregersen Hugót (1889-1975), kinek nevéhez fűződik egy tucat budapesti ház tervezése. Séta közben meglepetéssel fedeztem fel azt a házat, mely 1936-1937-ben épült és a Pozsonyi-út 41 alatt található Budapest 13.-ik kerületében.

A bejárat feletti dombormóvet a tervező felesége, Gregersenné Lux Alice készítette.

Gregersen Hugó iskoláit Bp.-en végezte, nyaranként külföldön dolgozott. Első építészeti gyakorlatát Jablonszky Ferenc tervező-építész irodájában szerezte.

Az I. világháború előtt Münchenben a Polytechnikumban tanult, de mellette a Képzőművészeti Akadémia festőtagozatát is látogatta.

**Pozsonyi út 41
(Herzen utca 8)
Foto: Csángó Péter**

**Pozsonyi út 41
(Herzen utca 8)
Foto: Csángó**

Csángó Péter Az I. világháborút követő években mint az akadémista irányzat képviselője a bp.-i M. csarnok

rendszeres kiállítója volt. Az 1920-as évek első felében építési vállalkozók irodáiban dolgozott, majd 1925-ben önálló építési irodát nyitott. Münchenben szerzett diplomáját soha nem honosította, ennek ellenére mind a Mérnöki Kamara, mind a Magyar Mérnök- és Építész Egylet 1932-ben felvette tagjai sorába. A főváros egyik elismert bérházépítője lett, 1945 előtt több mint 20 bérházat és villát épített. A II. világháború után részt vett a háborús károkok helyreállításában, 1950-től a Mezőgazdasági Tervező Vállalat, 1952-től a Kereskedelmi Tervező Vállalat vezető tervezője. 1945 után több mint 20 tervet készített, ezek nagyobb része meg is valósult. Fontosabb tervezései, lakóházak: Ráth György u. 36. (1929), Kis János altábornagy u. 32. (1932), Böszörményi út 17. (1933), Mórincz Zsigmond körtér 6/8/10. (1934), Fő u. 37/c (1936), Bem u. 24. (1936), Pozsonyi út 41. (1937), Alkotás u. 9. (1938), Árpád fejedelem útja 56. (1934)= középületek: Központi Statisztikai Hivatal helyreállítása és új könyvtára (1945-48), Debreceni Penicillingerőmű (1950), házak Kaposvárott, Győrben, Debrecenben (1951-52), a budapesti Divatcsarnok átalakítása (1956), a budapesti Gundel étterem újjáépítése (1957).

Csángó Péter

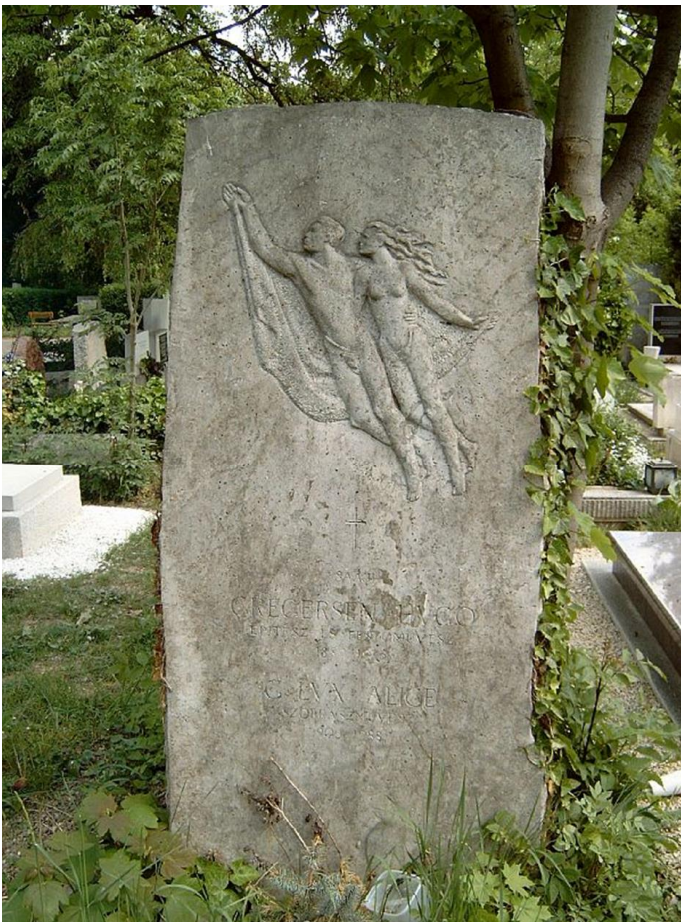
Pozsonyi út 41. (Herzen utca 8) Foto: Csángó

Irodalom:

Hírnök. XXII/17. sz., 2016. szeptember 1

Magyar Életrajzi Lexikon (<http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/>)

<http://www.agt.bme.hu/varga/foto/farkasreti/gregersen-h.html>

Péter Gregersen Hugó és Lux Alice sírja. Farkasréti temető : 35-5-73 [szobrász: Lux Alice]

Pedro Carmona-Alvarez:

Beszél- getések

Részletek a Samtaler med onkel Nica og tante Viola c. kötetből, (Kolon Forlag, 2015)

A szerző és a Kolon Kiadó engedélyével fordította

Kovács katáng Ferenc

Pedro Carmona-Alvarez 1972-ben született Chilében. 10 éves volt, amikor apja politikai tevékenysége miatt családjával Argentínába, onnan Norvégiába menekült. A Bergeni Írásművészeti Akadémián végzett. 1997-ben debütált a Helter című verskötetével. Több hangszeren játszik, dalszövegeket ír, énekel. Jelenleg Bergenben él.

egy idő után
 összekavarodnak az események
 hirtelen tizenhét éves lettem
 tizennyolc
 tizenkilencé
 apróságokra nem emlékszem
 csak arra
 hogy a versnek
 igaz és sürgős mondandója van
 hogy a hegyeken át
 norvég fenyevesek susognak
 hogy a nyugati tengerpart
 mentén morajlik a tenger
 és arra, hogy a norvég lányok melle
 fenséges, mint a svéd rockzenére
 született versek
 írj! - szólít egy hang a sötétben
 írok kutyáról, macskáról, kertről
 van barátom, van életem
 írok ezekről is
 veszekedésekről, jó és rossz napokról
 fészéről, balesetéről
 ajándékozásról, nyaralásról

a költőrl, magam magamról
 szégyen, identitásválság, kudarcok
 biztonsági háló nélkül
 gondolkodhatom és tartozhatom bárhová
 ha nem túl nagy kívánságok ezek
 különben nem tudnám korlátok közé
 terelni gondolataimat
 rövidke versbe
 esszébe
 politikus, filozófus nem vagyok
 kupec semmiképp
 mindaz, ami sírni való
 mert oly szomorú, más kategória

feln ttem

költő vagyok, nevem
 Nicanor Hassan Rinbã
 zagyvaságaimat
 mindenki megérti
 leközlök a lapok

tegye fel a kezét
 aki másként látja!

na, mit mondtam?
 egy kisujj sem emelkedik!

el bb vagy utóbb

mindenki bekerül az újságokba
 Jézus, a chilei menekült
 állítja ezt
 elképzeltet , hogy én is
 fényképet készítettek rólam
 a sötét szem skandinávról
 éjszakai tüzek gyúlnak
 írásaim perzselik a várost
 álmatlan gettólakók
 ó nem tanultak meg svédül ó
 arab tv-adásokat néznek
 intenek, hogy óvatos legyek
 anyám arcán véraláfutások
 öregség jele vagy bakancs nyoma

nyár derekán járunk

teljesen kikészít a meleg

jeges itallal kezemben
 éjszakánként fülsiketít
 tücsökzajban virrasztok
 hálával tartozom a sorsnak
 szeretett n vel
 lakótelepi panelben
 akár boldog is lehetnék
 pedig tiszta trikóm sincs
 szennyesben mind

ez van

végképpen nem értem
 mi történik körülöttem
 újságok mahagóni asztalon
 gyöngyházfény pulton
 márvány fürd kád peremén
 nekem csak babérkoszorús
 vécé-ül ke, meg a b ze
 jutott e kis lakásban

shit

The Shit a csúfnevem
 elképzeltésem sincs
 mi történik itt ezen a nyáron
 mi ékesíti a liliom belsejét
 hogy vigasztaljak egy özvegyet
 és miként rködött az angyal
 ó ha lezuhant ó a repül gép
 spongyát rá, hogy valaha átkozottul
 rohadt és elviselhetetlen voltam
 kinyírtam volna minden bürokratát
 ma már elfogadom az elismeréseket

ez van

ha végre elalszom
 talán fel is ébredek
 és hiányt nem szenvednek
 a mellém szegül k

iHuset 2016

Kontrasztok kiállítása

Két interjúrészlet

Ungerska Kulturföreningen Körösi Csoma Sándor
presenterar en samlingsutställning med

László Knobloch, Tibor Csikós
och Attila Urbán

iHuset - Kontraster
04/05-08/05 2016

Göteborgs Stadsbibliotek
Vernissage 04/05 Kl:16:00

Oppettider:
Onsdag, 04/05 16:00-19:00 Lördag, 07/05 10:00-17:00
Fredag, 06/05 10:00-19:00 Söndag 08/05 10:00-14:00
VÄLKOMNA!

Az iHuset 2016-os hivatalos megnyitója egybeesett csoportos művészeti kiállításunk megnyitójával a Göteborgi Városi Könyvtárban (Göteborgs Stadsbibliotek) amely **Kontrasztok** címmel, ihletet merített a szülőföld szellemiségéből. Három alkotó társult az iHuset rendezvényéhez. Knobloch László Németországban él, Urbán

Attila performance és video művész, és ez a sorok írója, grafikus, aki négy, az idén készült, tárgynélküli, színes rézkarcát mutatta be és a kiállítás plakátját is elkészítette.

A tárlat gerincét Knobloch László karakteres fekete fehér képei jelentették, mintegy 35 alkotás. Az erdélyi származású művész gyakran látogatja szülőföldje tájait. Képei nagyrészt itt készülnek, hiszen saját bevallása szerint is érzelmileg messzemen kigöngyölög a tájhoz. Szinte kizárólag tájképeket fotóz, és csak fekete-fehér, digitális technikával készült képeket állít ki. Egyéni stílusa pátosszal teli, hiszen minden felvételen igyekszik a technika adta teljes szürke árnyalatskálát szerepeltetni. Az árnyékos - sötét felületek gyakran világos felhő, pára vagy víztükör felületétől visszaverődő fényfoltokkal ütköznek. A víz elem hangsúlyos, dinamikus része munkáinak. A szemlélő mindjárt az első találkozáskor szembesül a természet monumentális erejével. Szemléletmódja organikus, egységre törekvő. Nagy művészek példáját követi, munkái gyakran szerepelnek fotó-klubok versenyein.

- A székely emberek még ma is képesek nehéz munkával egy-egy virágszigetet körbekaszálni, a szépség megőrzése érdekében. Igaz, ott is terjed a profitközpontú gondolkodás, ahol csak a pénz a fontos. Első sorban tájat fényképezek, és a szép tájat, de nem azt a tájat, amikor báránypásztorok vannak. Mert férfiak vagy nők minden képnek megvan a története, és meg kell szenvedni érte. Mikor a természet úgy, mint egy nő, akibe bele vagy szeretve, udvarolsz neki, és akkor hirtelen odaadja magát, levetkőzik, megmutatja magát, így történik a tájjal is. Vándorolsz, hegyre fel, hegyre le. No, László most már kiizzadtad magad, jól el vagy fáradva. Fényképezz le!

- Személyes emlékeid ezt mennyire befolyásolták?

- Annyira személyes, hogy ezek a képek Székelyföldön készültek, szülőföldemen. Székelyföldön vándorlok. Autóval elmegyünk valamerre, aztán gyalog járjuk a vidéket. Képeim ilyen turrák alkalmából készülnek.

- Igen, ez mit ábrázol?

- Ez az Oltárk. Mindig gyönyörködök. Tudtam honnan kell lefényképeznem. Megvolt az elképzelésem. Hétszer vagy nyolcszor jártam ott. Egyszer esett az eső, tartottam az ernyőt. Azt gondoltam: László most már jól meg vagy ázva, lehet fényképezni! Öt percig úgy félig kisütött a nap. Az ernyőt a gép eltt volt. Állványról önkidővel. Ez egy 6x6-os géppel készült, fekete fehér negatívra.

- Emlékszem, a hetvenes években portrékat szoktak ilyenképpen fényképezni.

- Kétaknás, olyan, mint a Rolleiflex. A Mamya, a szegényebb fotós Rolleiflex-e, de nagyon - nagyon jó gép, cserélhető objektívvel.

- Egy bizonyos monumentalitás jellemző a szemléletedre. Az égbolt, és felhőkön a megcsillanó fények, a kontrasztok kapnak főbb szerepet. Fantasztikus tónus gazdagságot tudsz elérni.

- Nem is igen fényképezek felhők nélkül.

- A természet egészét mutatod.

- Nekem így szép. Ritka az, hogy a tökéletes kék ég, fekete fehérben csúnya szürke lesz, ezért, ha lehet, belekomponálok fákat, hogy ne domináljon az ég. Imádom a felhőket, és ahogy látod, a vizet is imádom. Ez itt a Dracula kastély. Az ördög és a falusi templom, az angyali. Érdekes kép. Egy túrán ké-

szült. Ott volt a barátom is. Megáztunk, mint az egér. Villámlott. Nem messze, a villám elpusztította a nyáját, azt hiszem, a pásztor életben maradt. Beálltunk egy fa alá, fölöttünk voltak magasabb fák is. Villámlott. Az ember, ha egy lábon áll, nem hal meg. Két lábon áll, akkor meghal. A feszültség miatt. Amikor elvonult a vihar, kisütött a nap. Egy pillanat! Ez a pillanat nem tartott tovább, tíz percnél. Akkor hamar-hamar, csak fotóztam. Másnap tudtam meg, hogy a nyáját elpusztította a vihar. Készítettem jó időben is képet ott. Az is szép, de nincs benne az élmény. Ezért is érdekes a vizesésről készült képem. Életünket kockáztattuk, amikor lemásztunk egy nagyon meredek helyen. 3-4 másodperc expozíciós idővel készült ez a kép.

- Ezért ilyen selymes a vizesés!
- Az internetre megfordítva került fel. Olyan, mint amikor az üvegbe kijön a szellem! Ez pedig a Kis havas a Gyilkos tó körül.
- Szemcsés!
- Haza felé tartottunk, késő volt már, nem voltak kontrasztok! Ugyanarra a filmre, ha egy kontrasztos motívumot fotózol, akkor nem lesz szemcsés, ha egy nem kontrasztos motívumot fotózol, akkor szemcsés lesz. Ez azért szemcsés, mert megnöveltem a kontrasztot. A fekete-fehér képen, azt mondják, az egész feketét! A teljes fehérig minden rajta kell, hogy legyen, akkor mutat jól a kép. Ha csak szürke a szürkében van, akkor nem mutatós. Ez itt Szent Anna tó! Ugye. Erről azt írták Udvarhelyen a kiállításon, hogy, a kivágott fa,

és mintha a többi kivágott társát nézné. A felhő és a víz érdekes motívum. Tudjuk, hogy Kuroszavánál is, fekete-fehér filmjeiben a víz milyen nagy szerephez jut! Megjelenik a pára, az eső, különös hangulatot ad a filmjeinek. Itt szintén a víz valamilyen kiemelt szerepet kap. A felhők és a víz mozgását, már gyerekkorom óta követem. Honvágyamat mutatják. Ha az ember azt fotózza, amiről tudja, hogy ki fogják állítani, akkor ezek a képek a személtárába kerülnek. Csak azok a képek maradtak meg, amire egy kiállításon mondta valaki: *„László, nem csak a tudásod, a lelked is benne van. Ő Valóban. A Tenerifében készült képeimben, benne van a tudásom. Tenerifében ugye a homok fekete! Itt még a fekete pontok is benne vannak, benne van a tudásom, sőt a lelkem is.*

- A hazai tájban!
- Van egy kicsi kis faházam a Bucsin alatt, Gyergyószentmiklósnál. Kimegyek hajnalban, amikor a köd feljön...
- Mi, látogatók nem érezzük, hogy ez személyes.
- Kerülöm a műtárgyakat a tájfotón. Kivéve ez a két templom! Engem zavarnak a műtárgyak. Nagyon sokan azt mondják, hogy ez egy hiba!

- Igen, merthogy a természet egységére koncentrálsz?
- A szépségére! Valaki azt mondta: Az összes képeiden az emberi kéz nyoma benne van, ha másképp nem, hogy így hagyták ezt a természetet, nem tették tönkre.
- A természetet nem emberi kéz alkotta!
- Nézd, ezt a képet. Ez egy legel, nincs rajta emberi tevékenység.
- Állatok sincsenek!
- Valaki, aki élt Amerikában, azt mondta: Ez Ansel Adams! Ansel Adams tulajdonképpen a példaképem. Ő fotózott így, hogy kerülte a műtárgyakat. Sebastiano Salgado-t ismered? Fekete-fehér fotós. Két hatalmas munkája volt: az Exodus, bibliai fekete-fehér képek. Lefényképezte az összes menekült táborokat. Belebetegedett. Belekezdett egy másik projektbe! A Genézisbe. Aztán a természet szépségét kezdte fényképezni. Akkor helyrejött.
- A természetnek gyógyító ereje van!
- Ilyen az erdélyi táj. Ezen a képen egy írtás látható történet, az ottmaradt roncsok, de helyrejöttek. Olyan erős a természet,

hogy a rendszerváltás után tarvágások teljesen helyrejöttek! Minden kivágott fa után kellett egyet ültetni. És itt van ez a díjat nyert kép, a Gyilkos Tó.

- Nagyon szép.

- Ennek az a története, hogyí Ansel Adamsnak volt egy olyan mondása, hogy a korán kel , fényképészt, megajándékozta a természet. Rábeszéltem a két haveromat. Öt órakereltünk. Kimentünk oda a tóhoz. Fáztunk. Kicsit arrébb volt a teherautósoknak egy kávézója. Ott a legrosszabb kávé megittuk. Tíz percre, kisütött a nap! Nagy sietséggel földállítottam a gépet. Tükör reflexes gépem volt. Fel tettem az állványra, és így fotóztam, kilencven fokban, hogy legyen magasan. Hosszú expozícióval kellett dolgoznom, így készült.

Urbán Attila 6 db 8x12cm-es negatív filmet keretezett be, ezzel m tárgyakká avatva a fényképészeti anyagot

- Az egész emberi test egy konténer, amelybe valahogy rengeteg dolog van, amit a szüil k, meg a nagyszüil k beledobtak, . Látok benne rengeteg dolgot az életemb l, ami nem svéd, meg nem magyarí

- A kiállítás egyik látogatójával angolul társalogtunk. Kérdezte munkádról, hogy ez vajon mi lehet? Mondtam, hogy papírzacskó.

- Papírzacskó, igazából egy tarhonyzacskóí Én elkaptam valamikor konceptuálisan. Tarhonyzacskó. Valami fontos van benne. Ahogy itt a megnyitón mondták: Nyomot hagyni, ez a fontos. Ezeket a nyomokat próbálom megtalálni.

- Évekkel ezel tt felfigyeltünk a vágódeszkára, mint m vészeted visszatér motívumára.

- A vágódeszka elég egyszer formái

Csikós Tibor

Monumentális képek festőnöje

Ezúttal egy svédországi képz m vészeti jelenségr l szeretnék beszámolni, úgy, ahogyan én látom. Számomra új jelenség maga a téma, a šn m vészető mint politikai fogalom, és a graffiti, mint festészeti m faj. Ahhoz a m vészgenerációhoz tartozom, amely a nyolcvanas években fejezte be egyetemi és posztgraduális tanulmányait. Bennünket nyilvánvalóan nem érínthetett még meg a graffiti mozgalom, mivel ez csak kés bb, a kilencvenes években bontakozott ki. Tanári munkám során azonban mégis kapcsolatba kerültem ezzel a világgal. Egy barátomnak köszönhet en 2014 szén felhívtam a m - vészn t, amikor az šalkotó iskolaö program keretében graffiti fest t kerestünk munkahelyemen. Azonnal igent mondott, és a következ héten már be is mutathattam tanítványaimnak, amikor véletlenül épp rövid látogatást tett Strömstad városában. Az iskola igazgatója azonban nem vállalta építési engedély beszerzését a monumentális festményhez, ezért beltéri felületet választottunk. A képz m vészeti szakkör diákjai Carolina asz-szisztense, Daniel segítségével az egyik hosszú folyosó falát festették színesre, az el írt öEmberi Jogokö témájára megalkott motívumokkal. Vegyük számba mit ír h sn nkr l a mindenkori megbízható világhálós forrásunk, a Wikipédia: Carolina Alexandra Falkholt, álnéven Blue, 1977. március 4-én született Göteborgban. Svéd m vész, graffiti alkotó és zenész. Néha önelnevezésként használja a saját maga alkotta, csúfon-dárosan önironikus graffita kifejezést, amely a šfittaö szóra (n i nemi szerv svédül) rímel.

Carolina Alexandra Falkholt munkái megtalálhatók

az Interneten

Életrajza:

Carolina Falkholt a Dalslandi Dals Långeden n tt fel, és Chris és Carin Falkholt szakácsok/vendégl sök lánya. Tinédzserként költözött Stockholmba, hogy a Waldorf Iskola Kristofferskolan-ban tanuljon. Ugyanakkor kezdett graffitit festeni Blue álnéven. Az 1990-es évek közepén New Yorkba költözött. lett az egyetlen svéd tagja, a sThe Fantastic Partners és a Hardcore chickzö-nek. Olyan graffiti m vészekkel dolgozott, mint Sento és Lady Pink, és többek között azáltal tartotta fel magát, hogy a New Yorki Rawkus lemezkiadó számára festett képeket a város különböz pontjain. Az ezred fordulóján már volt Svédország egyik leghíresebb, nemzetközileg is ismert graffiti m vésze. Négy évet töltött New Yorkban, majd visszaköltözött Svédországba és letelepedett

ban avatták fel és egy Mariestadba bevezet autót mellett állították fel.

Carolina Falkholtnak önálló kiállításai voltak a göteborgi M -vészeti Múzeumban, a Dalslandi Steneby M csarnokban és a Klippan M csarnokban Skåne-ben. 2012 folyamán Falkholt egy projektumba kezdett a kísér nélkül érkezett kiskorú menekültekkel és Mariestad, Töreboda és Gullspang önkormányzatainak közrem ködéssel, amely többek között egy alkotáshoz vezetett, "otthon" címmel. 2013-ban az egyik résztvev je volt Svéd Televízió Képz m vészeti puccs cím m sorának, ugyanabban az évben összeállított, és részt vett öAz elöltölt s rakodógépek címm kiállításon a Röda sten (Vörös Szikla) M csarnokban, Göteborgban. 2013-ban a Festis üdít cég két speciális üveget dobott piacra az motívumaival, és egy kiterjedt falfestmény projektumot kivitelezett az albániai Durres városában. Ugyanebben az évben részt vett még az X-Border Bienállén a

Göteborgban, ahol jelenleg is dolgozik.

Amellett, hogy a spray-vel fest és rajzol, Carolina Falkholt kollázst, szobrokat, installációkat, filmeket és a fényképeket készít, és el adásokat is tart. Több projektben is felhívást tett közzé, az együttm ködés különböz formáit javasolva más m vészeknek, zenészeknek, a nagy nyilvánosságnak és szervezeteknek.

2010-ben Falkholt megvalósított egy nagyprojektumot *Graffiti Mariestad* elnevezéssel, amely Mariestad kiköt jében most lebontott siló körül zajlott. Miel tt az épületet lebontották volna néhány hónapig a homlokzatot festették, miközben különböz tevékenységek zajlottak a siló környékén. A projekt során több mint 30 graffiti m vész angazsálta magát, többek között, UG, Rubin és Dwane, zenészek, táncosok, m vészek, 100-nál több grafikus serdül k közül, és a projekt eredményeként a világ egyik legnagyobb graffiti festménye jött létre. A *Graffiti Mariestad* azt eredményezte, hogy Falkholt kapott egy megbízást, hogy hozzon létre egy köztéri szobrot Mariestad-ban, a lebontott siló anyagainak a beépítésével. A tizenkét méter magas szobor T.E.S.T. 2011 júniusá-

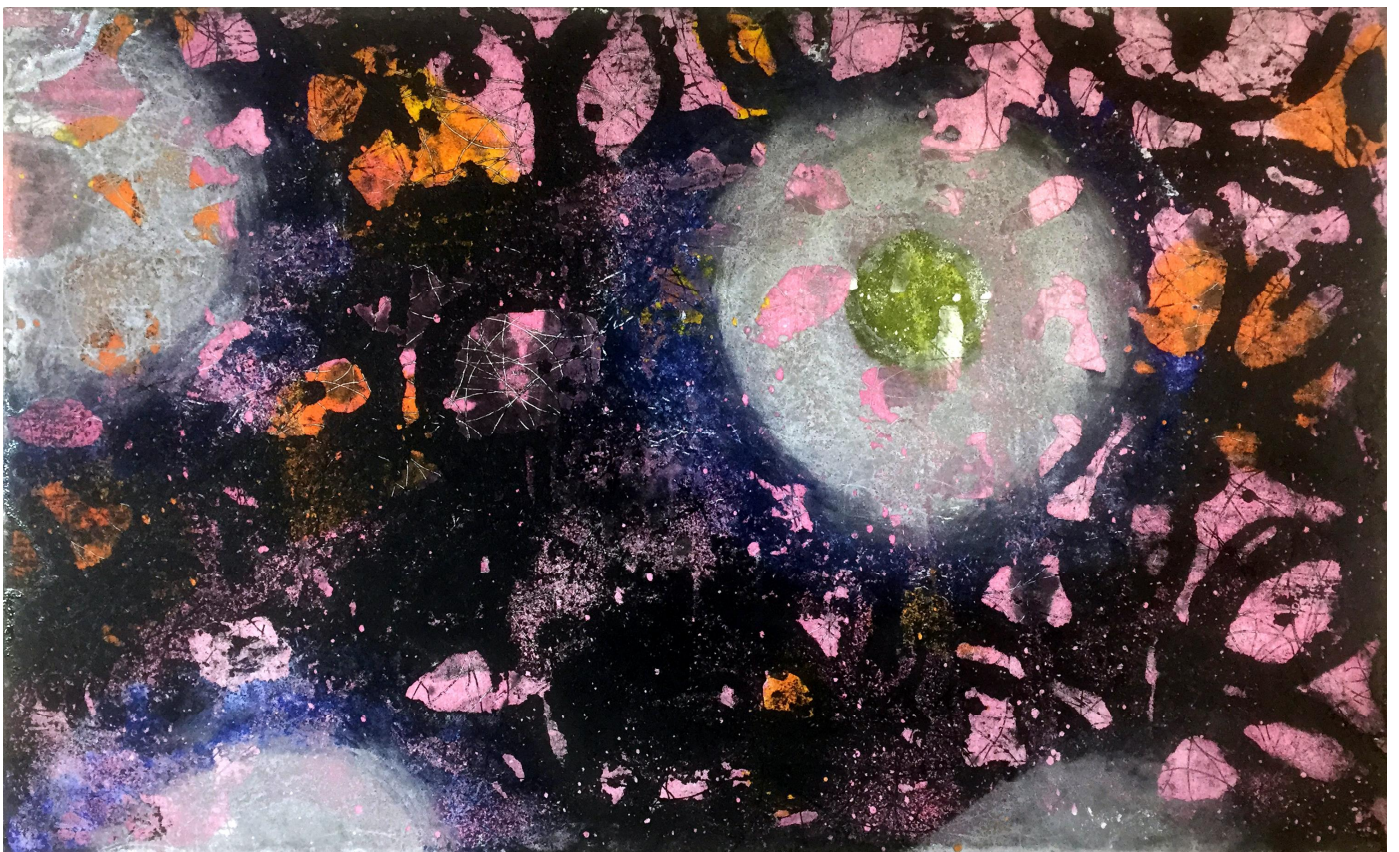
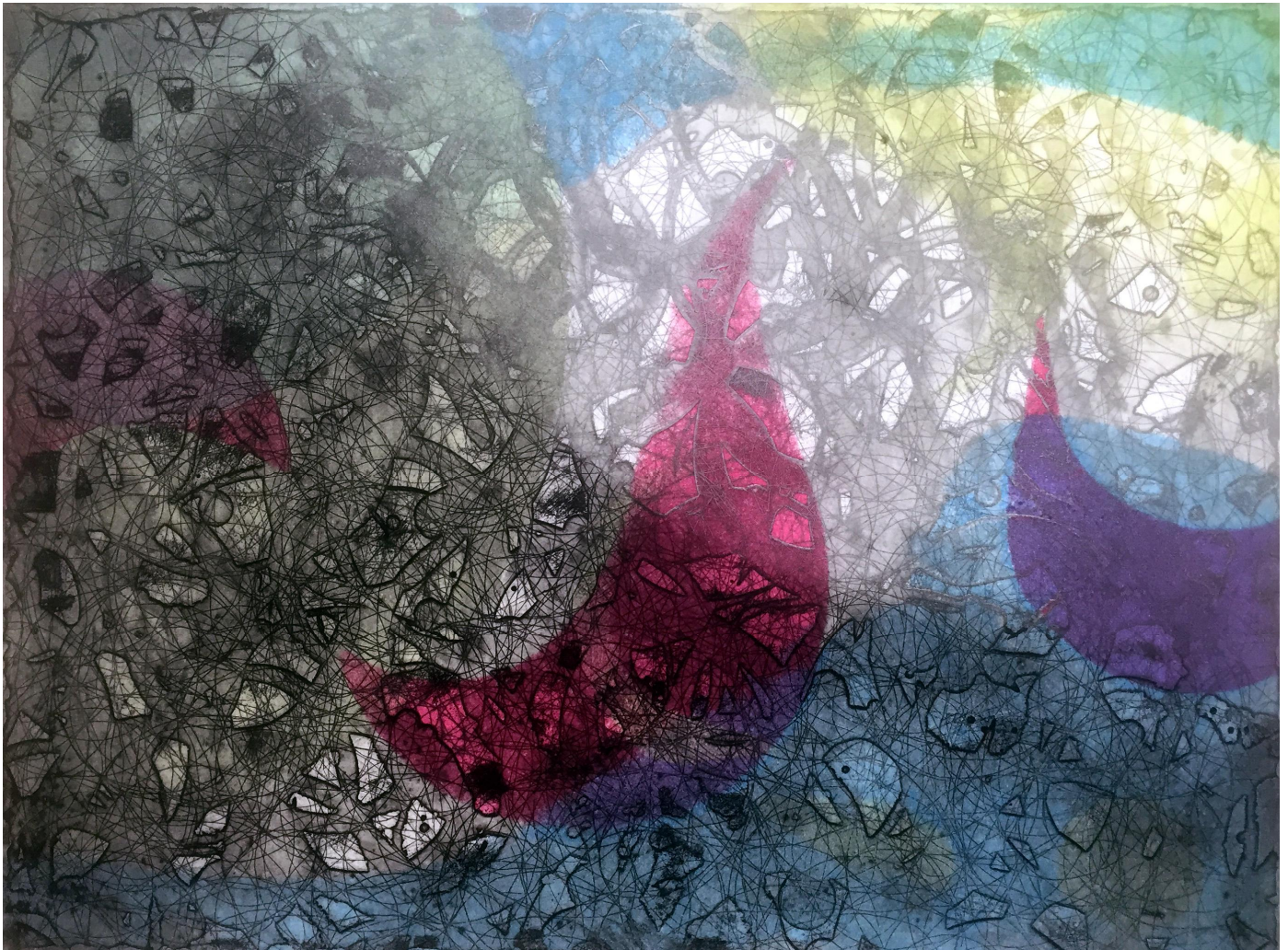
T zfal projektumban Severomorsk, Rovaniemi és Lulea városaiban, és elkészült 16 méter hosszú falfestménye, a sWet Paintó a Stockholmi Kulturhusetben. Más graffiti m vészekkel együtt dolgozva még egy, nagy vitát kiváltó m ve készült el ebben az évben a Halmstadi Söndrum Iskolában.

Mi okozta a vita tárgyát? Carolina saját bevallása szerint, más svédországi n m vészekhez hasonlóan feminista. A n i testiséget állítja, félre nem érthet naturalitással, alkotásainak középpontjába. Több köztéri munkáján anatómiailag korrekten megformált tárulkozó n i lábakat látunk, vaginával, esetleg ánusszal. Ez a testiség sohasem vulgáris, és nem pornográf, mégis sokakat irritál ez a fajta szembesülés/szembesítés a testi valósággal. A m vész n saját megfogalmazása szerint szándékosan provokál. Szerinte ugyanis a mindenütt látható, rengeteg fityi firka társadalmilag teljesen elfogadott, míg a n i megfelelő je nem. Magam részér l nem túl sokat tudnék ezekhez a gondolatokhoz hozzáf zni. Visszaemlékezve a gyerekkorom iskolapadjainak firkáira, eszembe jut a jellegzetes rombuszforma, ami azt hiszem, magyar kultúrkörben teljesen elterjedt. Egy-két svédországi iskolában viszont a képek okozta reakciókat látva sajnos, a m vészet nagy kárára úgy döntöttek, hogy ezeket az alkotásokat lemeszelik.

Csikós Tibor

Csikos Tibor munkái a iHuset 2016 kiállításon

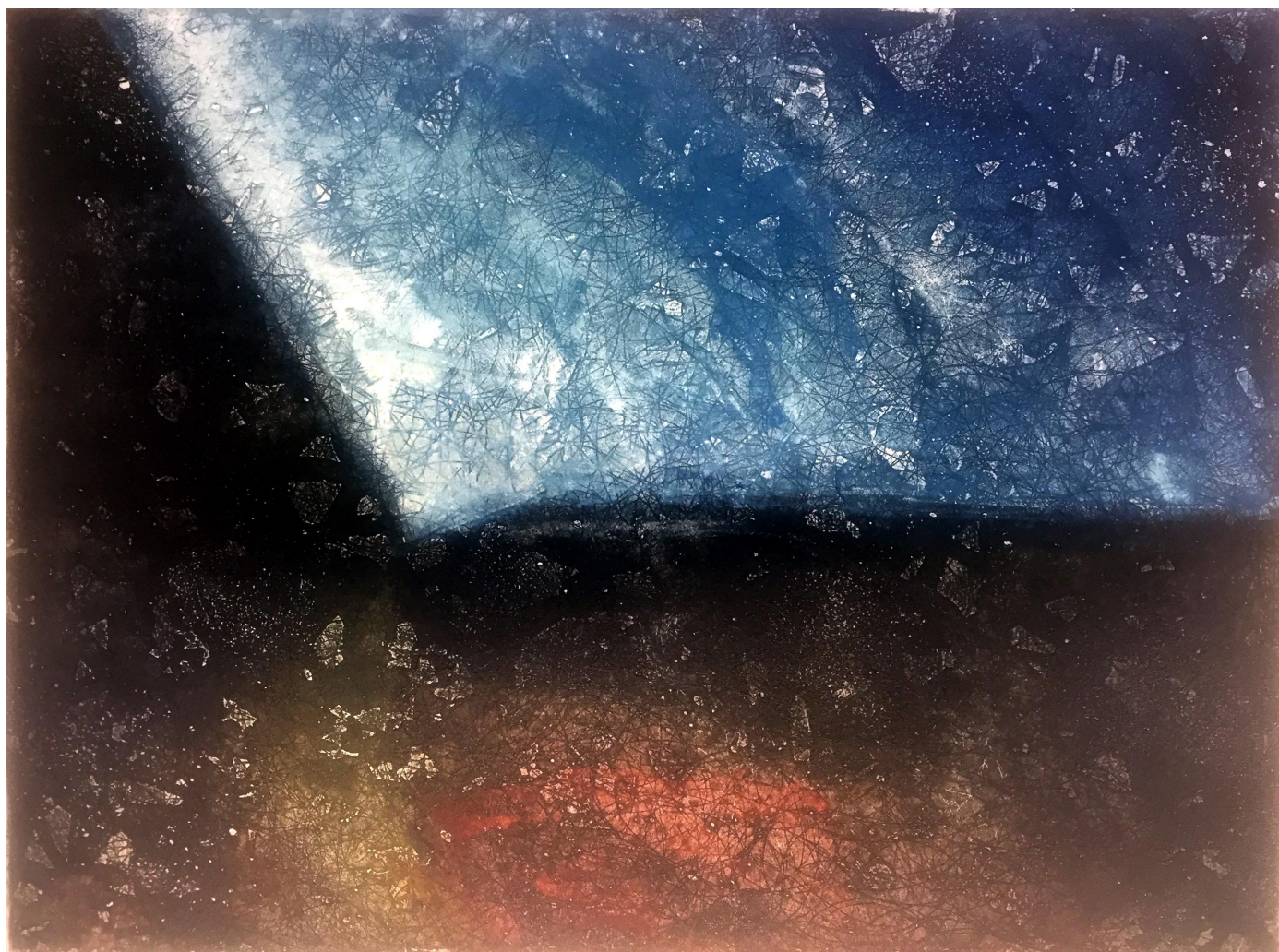

1 . **Hajók** - viskózitás technika, 36x27 cm

2. **Lerakat** - viskózitás nyomatmásolata, 31x47 cm

3. **Fények 1** - viskózitás nyomatmásolata

4. **Virradat** - rézkarc repesztés, 30x50 cm

A sölvesborgi Forsman házaspár

Bemutattuk őket az Ághegy 21-22.c számában. 1994-től félszáz kiállításon láthattuk alkotásaikat. Most röviden életrajzuk svédül, és újabb munkáikból

Desiree Forsman

Jag föddes den 17 maj 1952 i Gävle men har flyttat lite hit och dit, nu är jag bofast i den underbara lilla staden Sölvesborg! Jag och min man, Attila Forsman (Toma) delar Ateljé Ess i Bägare i Sölvesborg. Mitt intresse för måleri har nog alltid funnits i mitt hjärta. Trots det började jag inte att måla på allvar förrän 1989. Jag började med olja och senare med akvarell och akryl. Jag är autodidakt förutom några kvällskurser (cirklar) och en termin på konstlinjen, Glimåkra Folkhögskola. Mina motiv varierar efter min sinnesstämning. Kvinnor, mytologi och livets olika faser bl.a. ger mig inspiration. När jag börjar måla vet jag inte hur slutresultatet blir, mitt undermedvetna tillsammans med musik leder mig i skapandet. För det mesta motiv som alla kan kännas vid och beröras av! Jag vill att betraktaren ska fångas av färgernas magi och känslomässiga uttryck.

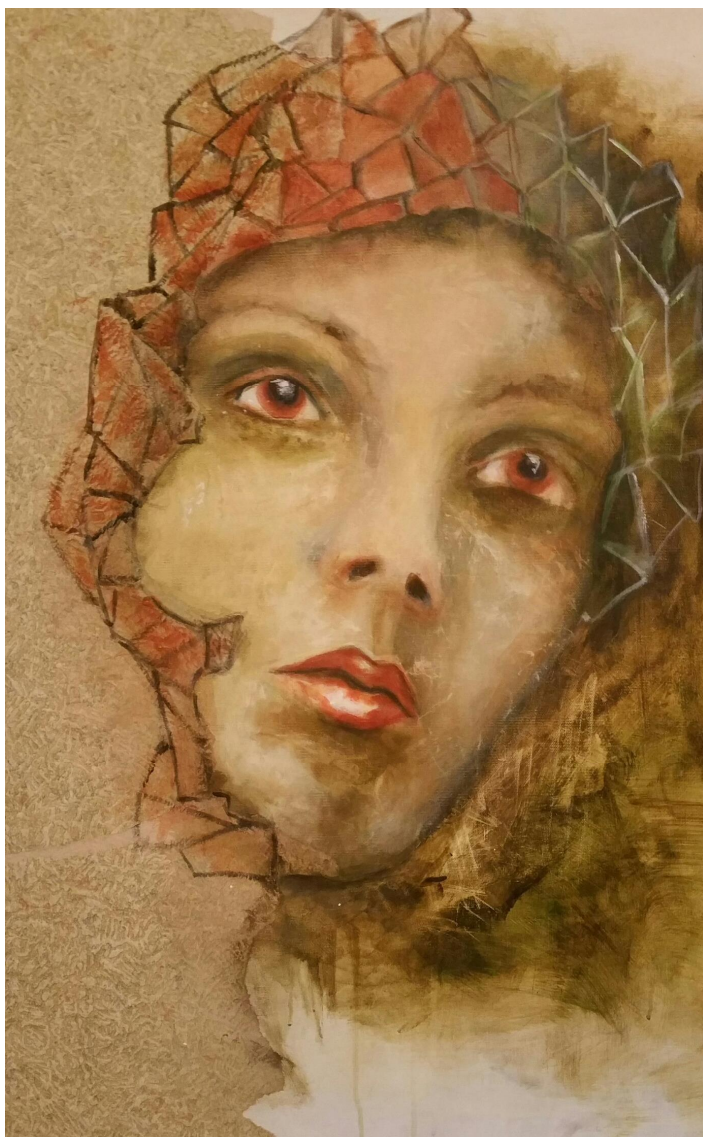
Attila Forsman

Jag heter Attila Forsman (Toma). Jag är ungrare och född 1969. 8 maj i Újvidék (Novi Sad) FD Jugoslavien i en Ungersk provins som heter Vajdaság (Vojvodina). 1992 bosatte jag mig i Sverige och 1998 blev jag svensk medborgare. I Sverige har jag bott lite överallt. Just nu bor jag i Sölvesborg (Blekinge). Som småtting och som alla andra barn var jag förtjust i pennor, färg , papper i allt som man kunde kladda med. Senare under min uppväxt försvann inte kladdvanan

utan byggdes på och utan att vara medveten om det kom den senare att styra mitt liv. I skolan kunde jag sitta på lektionerna och teckna, jag struntade i vad lärarna babblade om. I tonåren gick jag ut skolan som smed och efter det jobbade jag hårt, med en dröm om att gå på konstfack och bli konstnär. Så småningom kom

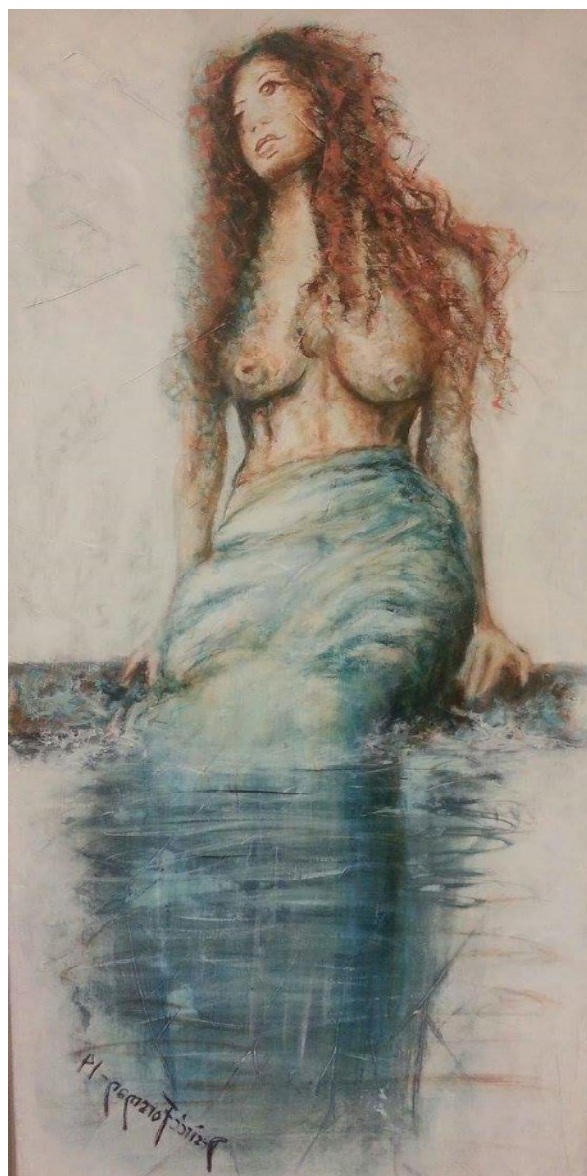
inbördeskriget och som ung man tvingade regimen mig att ta till vapen och strida för en grym ideologi. Jag tyckte det inte var mitt krig och lämnade landet. 1992 kom jag till Sverige. Min kreativitet tog eld och jag började jobba aktivt med konsten. Jag experimenterade med bild och form på egen hand. Något konstfack blev det inte. 1998 träffade jag min sambo numera fru Desirée Forsman (Simonsson)som också är konstnär. Då hände det att konstnärliga krafter enades och vi bildade en gemensam ateljé i Markaryd (Småland) under namnet: Ateljé Ess i Bägare, 2002 flyttar vi till Sölvesborg, Blekinge 2003 bildade vi en konstnärsgrupp under namnet: Blekingeringen. Under många år har jag jobbat med teckning i tusch, skulptur, olja, torrpastell och senaste tiden med akryl. Vad målar jag? Man kan säga att jag är surrealist, abstrakt ibland med lite inslag av expressionism. Det varierar med vilka material jag jobbar Inspiration får jag från själva livet och materia och allt annat som omges av mysticism, resten lämnar

Desiree Forsman: reneszánsz, akryl

Attila Forsman: Citera, fém

Desiree Forsman: Fiatal nő, akril

Attila Forsman: Freja lányai :

Desiree Forsman: Pillantás, akryl

ISSN 1650 · 8433

II. sorozat 1. szám — 2016 / 1